

УДК 377:005.966-027.561:[159.9:005.942

КОНСУЛЬТУВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ З ПИТАНЬ ПОБУДОВИ ТРАЄКТОРІЇ КАР'ЄРНОГО ЗРОСТАННЯ

Світлана Масліч,

заступник директора з навчально-методичної роботи
ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг»,
кандидат педагогічних наук
<https://orcid.org/0000-0002-8606-0949>

Анотація. Створення й функціонування центрів кар'єрного консультування у закладах професійної освіти – один з пріоритетних напрямів розвитку освіти. Головне завдання центрів полягає в адаптації сформованих знань, умінь та навичок випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти до вимог ринку праці. Державний професійно-технічний навчальний заклад «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» через створення центру кар'єрного консультування активно долучається до заходів з підтримки кар'єрного розвитку здобувачів освіти, що дає змогу випускникам більш впевнено виходити на ринок праці й працювати над побудовою власної траєкторії кар'єрного зростання.

Ключові слова: професійна освіта, ринок праці, кар'єрне зростання.

CONSULTING OF PROFESSIONAL EDUCATION APPLICANTS ON THE CONSTRUCTION OF CAREER GROWTH TRAJECTORY

Svitlana Maslich.

Deputy director of educational and methodical work
State Vocational Educational Institution
“Vinnytsia High Vocational School of Public Service”,
Candidate of Pedagogical Sciences
<https://orcid.org/0000-0002-8606-0949>

Abstract. Creation and functioning of career counselling centers in institutions of vocational education is one of the priority directions of education development. The main task of the centers is to adapt the formed knowledge, skills and abilities of graduates of professional (professional-technical) education institutions to the demands of the labor market. State Vocational Educational Institution “Vinnytsia High Vocational School of Public Service” is actively involved in the creation of a career consulting center to support career development of educational applicants, which allows graduates to enter the labor market more confidently and work on building their own career growth trajectory.

Key words: vocational education, labor market, career growth.

Як відомо, професійна освіта відіграє особливу роль в системі усієї освіти. Її здобуття відбувається у закладах професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О), серед яких: професійні училища, ліцеї, центри, навчально-курсові комбінати тощо. Водночас вітчизняна економіка потребує високоосвічених фахівців, здатних гнучко реагувати на усі зміни, що відбуваються на виробництві та у сфері послуг. Однак якість підготовки випускників закладів професійної

освіти часто не відповідає вимогам роботодавців, що вказує на необхідність реформування системи професійної освіти.

У контексті означеного, зауважимо, що у грудні 2021 року розпорядженням Кабінету Міністрів України схвалено Концепцію Державної цільової соціальної програми розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на 2022-2027 роки, у якій акцентовано увагу на позитивному досвіді вирішення актуальних питань щодо розвитку професійної (професійно-технічної) освіти, а також окреслено проблеми, що потребують негайного розв'язання. Зокрема наведено дані дослідження Світового банку «Навички для сучасної України» про невідповідність сформованих навичок випускників освітніх закладів потребам роботодавців. Також у документі висвітлено результати аналізу причин виникнення цієї та інших існуючих проблем й обґрунтовано необхідність їх розв'язання. Вагомою причиною, що знижує престижність здобуття професійної (професійно-технічної) освіти, названо недосконалість системи професійної орієнтації та професійного консультування учнівської молоді та дорослих. Це означає, що потреба створення і функціонування центрів кар'єрного консультування у закладах професійної (професійно-технічної) освіти є очевидною. Саме тому одним з пріоритетних завдань програми визначено удосконалення роботи з професійної орієнтації учнівської молоді та професійного консультування здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти, а очікуваними результатами її виконання: осучаснення механізмів професійної орієнтації та професійного консультування й створення банку кар'єрних досягнень випускників закладів освіти для пропагування переваг професійної (професійно-технічної) освіти (Розпорядження КМУ № 1619-р, 2021).

У нашому дослідженні під поняттям кар'єри розумітимемо «швидке, успішне, прогресивне просування обраним трудовим (професійним) шляхом, що передбачає досягнення поваги, популярності, слави у своєму колі і/або матеріальної вигоди власними силами, за рахунок максимального використання своїх здібностей, професійної майстерності та особистих якостей» й вбачатимемо поділ кар'єри на професійну і внутрішньоорганізаційну (Колот, & Грішнова, 2009). Професійна кар'єра працівника, як зазначають науковці, – це проходження ним різних стадій професійного розвитку, причому перебіг стадій зазвичай відбувається в різних організаціях. Внутрішньоорганізаційна кар'єра пов'язана з професійним розвитком у межах однієї організації (її напрямками є вертикальний, горизонтальний, доцентровий).

На жаль, у вітчизняній науці питанням формування та розвитку кар'єрної компетентності донедавна приділялася незначна увага. На сьогоднішній день дана проблема є як предметом наукових досліджень низки науковців, серед яких: Л. Базиль, В. Біскуп, І. Гриценко, Л. Єршова, В. Орлов, Х. Столярчук та ін., так і метою практичної діяльності педагогічних працівників більшості закладів професійної освіти. У листопаді 2021 року Міністерством освіти і науки ініційовано створення у закладах професійної освіти центрів кар'єри, які сприятимуть успішному працевлаштуванню їх випускників та розвитку підприємницьких навичок. Основними функціями таких центрів визначено

організацію та проведення консультування здобувачів освіти та випускників ЗП(ПТ)О, розвиток підприємницької ініціативи, інформування молоді про основні тенденції ринку праці та вимоги роботодавців (Міністерство освіти і науки України, 2021). Зважаючи на зазначене, педагогічні працівники ЗП(ПТ)О повинні володіти навичками кар'єрного консультування, здійснювати кар'єрний супровід здобувачів освіти, підтримувати їх кар'єрний розвиток, що відображено у професійних стандартах «Педагог професійного навчання» та «Майстер виробничого навчання» (табл. 1).

Таблиця 1

**Перелік трудових функцій педагогічних працівників ЗП(ПТ)О,
пов'язаних з питаннями кар'єрного консультування (відповідно до
професійних стандартів)**

Педагог професійного навчання		Майстер виробничого навчання	
Трудова функція	Професійні компетентності (за трудовою дією або групою трудових дій)	Трудова функція	Професійні компетентності (за трудовою дією або групою трудових дій)
Проведення профорієнтаційної роботи та підтримка кар'єрного розвитку здобувачів освіти	Здатність брати участь у роботі груп з розроблення кваліфікаційних та освітніх стандартів, інших нормативних документів у сфері освіти	Супровід планування кар'єри здобувачів освіти та зв'язок з ринком праці	Здатність до відстеження динаміки професійного становлення здобувачів освіти
	Здатність установлювати стійкі зв'язки з підприємствами щодо виробничої практики, дуального навчання здобувачів освіти		Здатність консультувати з питань планування та побудови кар'єри
	Здатність організувати профорієнтаційну роботу з учнівською молоддю		Здатність до забезпечення підтримки технічної, творчої та підприємницької активності здобувачів освіти
	Здатність підтримувати зв'язки з державною службою зайнятості, підприємствами, організаціями щодо працевлаштування випускників ЗП(ПТ)О		Здатність взаємодіяти з соціальними партнерами з питань виробничої практики, працевлаштування
			Здатність проводити профорієнтаційну роботу

Джерело: [Наказ МОН України № 1182, 2020; Наказ МОН України №430-21, 2021).

Як приклад системної роботи з консультування здобувачів професійної освіти з питань побудови траєкторії кар'єрного зростання розглянемо досвід ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг». Заходами з розвитку навичок кар'єрного консультування й формування кар'єрної компетентності, до яких залучався педагогічний та учнівський колектив закладу, стали:

- пілотний курс Skills Lab «Навички для успішної кар'єри» (за сприяння Міністерства освіти і науки України);
- тренінгові програми «Skills Lab: успішна кар'єра», «Skills Lab: власна справа» (організатор: Агенція регіонального розвитку Вінницької області);
- міжнародний проєкт IGMA-3, спрямований на скорочення відстані на ринку праці для молодих людей з ризиком безробіття та соціальної ізоляції (за сприяння Департаменту міжнародної співпраці Folkuniversitet, м. Уппсала, Швеція, у рамках програми Erasmus+);
- тренінги «Організація, просування та методичний розвиток Центрів кар'єри» для педагогів та «Формування персонального профайлу фахівця» для учнівської молоді (програма “EU4Skills: кращі навички для сучасної України”);
- проєкт «Створення інтерактивного центру з кар'єрного консультування», представлений на конкурс зі здобуття грантів у рамках Обласної програми розвитку інформаційних та інноваційних технологій в закладах освіти Вінницької області на 2021-2025 рр. та ін.

Таким чином, створення центрів кар'єрного консультування є одним з етапів реформування системи професійної освіти, а їх створення й функціонування сприятиме вирішенню таких завдань як:

- адаптація молоді на ринку праці;
- збалансування кількості випускників закладів освіти з потребами регіонального ринку праці;
- популяризація професійної (професійно-технічної) освіти;
- підготовка майбутніх фахівців на засадах компетентнісного підходу.

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на 2022-2027 роки : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2021 р. № 1619-р. URL: <https://cutt.ly/eNemc9O>.
2. Колот, А. М., Грішнова, О. А. та ін. (2009). Економіка праці та соціально-трудові відносини: підручник. Київ: КНЕУ.
3. Міністерство освіти і науки України (2021). Кар'єрне консультування та розвиток підприємницьких навичок – у закладах професійної освіти створять центри кар'єри. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/karyerne-konsultuvannya-ta-rozvitok-pidpriyemnickih-navichok-u-zakladah-profesijnoyi-osviti-stvoryat-centri-karyeri>.
4. Про затвердження професійного стандарту «Педагог професійного навчання» : наказ Міністерства освіти і науки від 20 червня 2020 р. № 1182. URL: <https://www.me.gov.ua/Files/GetFile?lang=uk-UA&fileId=dc254b6c-3085-493d-a803-989f233a3faa>.

5. Про затвердження професійного стандарту «Майстер виробничого навчання»: наказ Міністерства освіти і науки від 17 серпня 2021 р. № 430-21. URL: https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/346-430_majster_virobnicogo_navcanna.pdf.